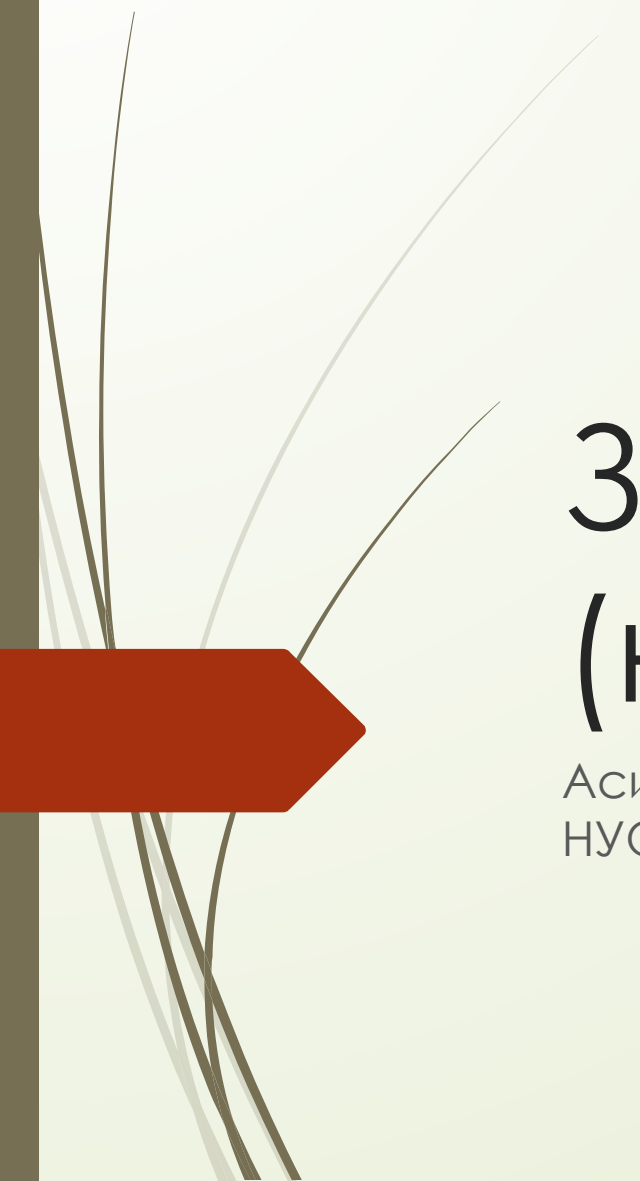

Залежна поведінка (нехімічні адикції)

Асистент кафедри психіатрії, психотерапії та медичної психології
НУОЗ України ім. П.Л.Шупика, к. мед. н. Зубатюк О.В.

Лудоманія (гемблінг)

- Розлад, пов'язаний з азартними іграми, характеризується моделлю постійної або періодичної поведінки в азартних іграх, яка може бути онлайн (тобто через Інтернет) або офлайн, що проявляється:
 1. порушенням контролю над азартними іграми (наприклад, початок, частота, інтенсивність, тривалість, припинення, контекст);
 2. підвищення пріоритету азартних ігор такою мірою, що азартні ігри отримують перевагу над іншими життєвими інтересами та повсякденною діяльністю;
 3. продовження або ескалація азартних ігор, незважаючи на настання негативних наслідків.
- Модель поведінки має достатній ступінь серйозності, що призводить до значного погіршення в особистому, родинному житті, а також соціальній, освітній, професійній або інших важливих сферах функціонування. Характер поведінки при нездоровому захопленні азартними іграми може бути безперервним або епізодичним та повторюваним.

Лудоманія (гемблінг)- DSM-5

□ **Критерії:**

1. Стійка та повторювана потреба грати в азартні ігри, яка викликає клінічно значущі порушення, що виражаються щонайменше чотирма ознаками, наявними у гравця протягом 12 місяців;
 2. Потреба збільшувати розмір ставок з метою досягнення бажаної гостроти відчуттів;
 3. Занепокоєння та роздратування під час спроб скоротити час гри або залишити гру;
 4. Неодноразові, але безуспішні спроби контролювати власну пристрасть до гри, скоротити час гри або кинути грати;
 5. Заклопотаність грою (наприклад, постійне повернення в думках до минулого досвіду ігор, думки про те, як отримати перевагу в грі, або планування чергової можливості зіграти, продумування способу знайти кошти для гри).
 6. Багато схильних до ігор відчувають себе пригніченими (відчуття безпорадності, провини, тривоги, депресії);
 7. Повернення через кілька днів після програшу з метою відігратися (повернути програне);
 8. Брехня з метою приховати рівень залученості в гру;
 9. Азартні ігри ставлять під загрозу стосунки з близькими, роботу, навчання або перспективи кар'єрного зростання.
 10. У разі відсутності коштів через гру людина перекладає вирішення цих проблем на інших.
 11. Ігрова поведінка не пояснюється маніакальним розладом.
- Наявність чотирьох з наведених ознак у людини вказує за DSM-5 на ігрову залежність.

Фактори ризику лудоманії.

1. *Розлади психічного здоров'я.* Люди, які нав'язливо грають, часто мають проблеми зі зловживанням психоактивними речовинами, страждають від розладів особистості, депресії або тривоги. Компульсивні азартні ігри також можуть бути пов'язаними з біполярним розладом, obsесивно- компульсивним розладом (ОКР) або синдромом дефіциту уваги / гіперактивності (СДУГ);
2. *Вік.* Патологічна пристрасть до азартних ігор частіше зустрічається у людей молодого та середнього віку. Азартні ігри у дитинстві або підлітковому віці підвищують ризик розвитку залежності від азартних ігор. Разом з тим пристрасть до азартних ігор серед літніх людей також може бути проблемою;
3. *Стать.* Пристрасть до азартних ігор частіше зустрічається у чоловіків, ніж у жінок. Жінки, які грають в азартні ігри, як правило розпочинають грати пізніше та можуть швидше стати залежними. Водночас моделі азартних ігор серед чоловіків і жінок стають все більш схожими;
4. *Вплив сім'ї або друзів.* Якщо у членів сім'ї або друзів є проблеми з азартними іграми, шанси, що вони з'являться у гравця, теж є вищими;
5. *Певні характеристики особистості.* Імпульсивні, неспокійні або схильні до нудьги особи можуть більше піддаватись ризику, пов'язаному з пристрастю до азартних ігор.

□ інтернет-адикція охоплює вісім симптомів:

- заклопотаність інтернетом;
- симптоми абстиненції;
- толерантність;
- тривале надмірне користування інтернетом, незважаючи на знання негативних психосоціальних наслідків;
- втрата інтересів, попередніх захоплень та розваг внаслідок користування інтернетом;
- користування інтернетом для уникнення та полегшення дисфоричного настрою;
- обман членів родини, терапевтів або інших осіб.

Тест Янг на інтернет-залежність

- 1 Як часто ви порушуєте часові рамки, встановлені батьками для користування мережею?
- 2 Як часто ви не виконуєте свої домашні обов'язки, щоб провести більше часу в мережі?
- 3 Як часто ви надаєте перевагу проводженню часу в мережі замість того, щоб провести його в сімейному колі?
- 4 Як часто ви формуєте нові стосунки з друзями через мережу?
- 5 Як часто батьки нарікають на кількість часу, яку ви проводите в мережі?
- 6 Як часто ваше навчання страждає внаслідок кількості часу, проведеного в мережі?
- 7 Як часто ви перевіряєте електронну пошту, перш ніж зайнятися чимось іншим?
- 8 Як часто ви надаєте перевагу спілкуванню в мережі над спілкуванням з оточуючими?
- 9 Як часто ви не відповідаєте на запитання про те, що робите в інтернеті?
- 10 Як часто батьки заставляли вас, коли ви заходили в інтернет всупереч їх волі?
- 11 Як часто ви проводите час у своїй кімнаті, граючи на комп'ютері?
- 12 Як часто ви отримуєте дивні дзвінки від нових мережових «друзів»?
- 13 Як часто ви огризаєтеся, кричите чи дієте роздратовано, якщо вас потурбували з приводу перебування в мережі?
- 14 Як часто ви виглядаєте більш замученим та стомленим, ніж тоді, коли вдома ще не було інтернету?
- 15 Як часто ви виглядаєте зануреним у думки про повернення до мережі, коли ви не знаходитесь в мережі?
- 16 Як часто ви сваритеся та гніваєтеся, коли батьки сердяться з приводу часу, проведеного вами в мережі?
- 17 Як часто ви надаєте перевагу перебуванню в мережі, а не своїм колишнім улюбленим заняттям, хобі, інтересам?
- 18 Як часто ви стаєте агресивним, коли на вас накладають обмеження в часі, проведеному в мережі?

Інтерпретація тесту Янга

- Він охоплює 20 запитань, кожне з яких оцінюється за 5-бальною шкалою Лайкерта (Likert scale) від 1 до 5 (дуже рідко, інколи, часто, дуже часто, завжди), максимальний бал дорівнює 100. Тест на інтернет-залежність включає такі діапазони балів:
 - 0–30 балів — нормальне використання інтернету.
 - 31 бал–49 балів — легкий ступінь інтернет-залежності.
 - 50–79 балів — помірний ступінь інтернет-залежності.
 - 80–100 балів — надмірне користування інтернетом.

-
- Оніоманія характеризується певним набором ознак, які проявляються в поведінці та відчуттях людини, яка страждає на шопоголізм:
- регулярні безцільні відвідування магазинів, інтернет-каталогів, перегляд рекламних буклетів, підписка на велику кількість інформаційних розсилок
 - уважне ознайомлення з усім асортиментом торгового майданчика
 - захоплення статусними журналами
 - наявність непереборного бажання купити що-небудь без розумної на те причини
 - смуток та незадоволеність при неможливості регулярного відвідування торгових закладів, своєрідний «душевний синдром абстиненції»
 - незадоволення покупкою незабаром після її здійснення
 - проблеми та конфлікти в сім'ї, обумовлені тягою до придбання